

Perspectiefnota 2023-2026

gemeente Kampen

Behorende bij Collegebesluit van 31 mei 2022

Inhoud

Kernboodschap	2
Een beleidsarme Perspectiefnota in afwachting van de nieuwe coalitie	3
Financiële ruimte voor de opgaven van de toekomst en risico's	3
Trends en ontwikkelingen	4
Uitgelichte thema's.....	6
Sociaal domein	6
Fysiek domein	7
Organisatie en bedrijfsvoering	8
Overig	12
De uitgangspositie	12
Huidig financieel perspectief.....	12
Financiële ontwikkelingen.....	13
Risico's.....	17
De algemene reserve	17
Overwegingen	19

Kernboodschap

In afwachting van het nieuwe college bieden wij u een beleidsarme Perspectiefnota aan. In deze Perspectiefnota zijn alleen de autonome ontwikkelingen financieel verwerkt. Wel is een aantal thema's op hoofdlijnen uitgelicht: sociale basis, integraal beheerplan, Schans Buitenwacht, Brunnepe, Binnenstad, Omgevingswet en versterken ambtelijke organisatie. Voor het versterken van de ambtelijke organisatie stellen we voor om vanaf 2023 een financieel kader van € 2,375 miljoen te hanteren. Hiermee sluiten we aan bij de door het Rijk geschrapte opschalingskorting (€ 2,0 miljoen) die bedoeld is voor de inzet van capaciteit. Daarnaast herinvesteren we een beperkt deel van de begrotingsruimte die is ontstaan door een succesvolle uitvoering van het Actieprogramma Sociaal Domein (€ 0,375 miljoen). We realiseren ons dat de investering fors is. Tegelijkertijd is versterking van de ambtelijke organisatie noodzakelijk om adequaat veranderingen in wet- en regelgeving en bestaande plannen uit te kunnen voeren.

We vragen uw raad om in het debat bij de Perspectiefnota aan te geven of dit thema's zijn die u aan het nieuwe college wilt meegeven voor verdere uitwerking in de Programmabegroting. Daarnaast nodigen we u uit om in het debat aan te geven of er nog andere thema's zijn die u aan het nieuwe college wilt meegeven.

Met de toevoeging van trends en ontwikkelingen hebben we stappen gezet om de Perspectiefnota uit te laten groeien tot een document waarin ook de strategische opgaven, waar wij als gemeente mee te maken krijgen, zijn opgenomen.

Het huishoudboekje van de gemeente Kampen is op orde gebracht en er is tegelijkertijd financiële ruimte in onze (meerjaren)begroting en reserves voor de grote opgaven, transities en uitdagingen in de nabije toekomst, zoals de energietransitie, ontwikkelingen op het gebied van de lokale economie en versnelling van de woningbouw.

Hoewel de begroting van Kampen de komende jaren robuust is, geeft het Rijk vanaf het jaar 2026 nog geen duidelijkheid over de omvang van het gemeentefonds. Daarmee is de structurele begrotingsruimte op langere termijn onzeker. Daarnaast merken we dat de stijgende inflatie, die door de oorlog in Oekraïne nog wordt aangewakkerd, gevolgen voor ons heeft. In deze Perspectiefnota spelen wij hierop in. Wij blijven de ontwikkelingen volgen en zo mogelijk hier verder op anticiperen, dan wel maatregelen nemen om bij te sturen als dat noodzakelijk is.

Een beleidsarme Perspectiefnota in afwachting van de nieuwe coalitie

Op het moment van schrijven van deze Perspectiefnota zijn we nog in afwachting van een nieuw college. We presenteren u daarom een beleidsarme Perspectiefnota. Dit betekent dat we alleen de autonome ontwikkelingen financieel in deze Perspectiefnota hebben verwerkt. We leggen u geen keuzes voor als het gaat om de voornemens voor nieuw beleid en intensivering van bestaand beleid.

Wel lichten wij per domein een aantal thema's uit. Voor het sociaal domein is dat de sociale basis. Bij het fysiek domein gaat het om het integraal beheerplan, gebiedsontwikkeling Schans Buitenwacht, de uitvoeringsprogramma's Brunnepe en Binnenstad en de Omgevingswet. Voor bedrijfsvoering betreft het de versterking van de ambtelijke organisatie. Bij elk thema geven we de financiële bandbreedte weer om u indicatief weer te geven wat de financiële orde van grootte van de opgave is. We vragen uw raad om in het debat bij de Perspectiefnota aan te geven of dit thema's zijn die u aan het nieuwe college wilt meegeven voor verdere uitwerking in de Programmabegroting 2023. Daarnaast nodigen we uw raad uit om in het debat aan te geven of er nog andere thema's zijn die u aan het nieuwe college wilt meegeven ter voorbereiding op de Programmabegroting 2023. Naast de uitgelichte thema's bieden we u een overzicht van de voornemens die wij uit de organisatie hebben opgehaald.

Met de door ons voorgestelde werkwijze menen we recht te doen aan de wens van uw raad om hoe dan ook voor het zomerreces een Perspectiefnota te willen behandelen, met of zonder prioriteiten van een nieuw college. De periode tot aan de programmabegroting gebruiken we om de thema's die u heeft aangedragen in het debat verder te concretiseren en met het nieuwe college te onderzoeken welke in de Programmabegroting 2023 verwerkt kunnen worden. U ontvangt dan bij de begrotingsbehandeling van de betreffende thema's een concreet voorstel op detailniveau waarover u vanzelfsprekend ook met het nieuwe college en elkaar in debat kunt gaan.

We willen de Perspectiefnota uit laten groeien tot een strategisch document waarin ook de strategische opgaven waar wij als gemeente mee te maken krijgen zijn opgenomen. Deze ambitie heeft zich vertaald in de toevoeging van een hoofdstuk over trends en ontwikkelingen. De trends en ontwikkelingen zijn overgenomen uit het overdrachtsdossier dat door de ambtelijke organisatie is opgesteld.

Financiële ruimte voor de opgaven van de toekomst en risico's

Het huishoudboekje van de gemeente Kampen is op orde en er is tegelijkertijd financiële ruimte in onze (meerjaren)begroting en reserves voor de grote opgaven, transities en uitdagingen in de nabije toekomst, zoals onder andere de energietransitie, ontwikkelingen op het gebied van de lokale economie en versnelling van de woningbouw. Voor een gezonde financiële huishouding blijft het van belang dat de gemeente Kampen meerjarig financiële ruimte houdt voor de risico's en toekomstige investeringen.

Hoewel de begroting van Kampen de komende jaren robuust is, geeft het Rijk geen duidelijkheid over de omvang het gemeentefonds vanaf 2026. Daarmee is de structurele begrotingsruimte op langere termijn onzeker. Daarnaast merken we dat de stijgende inflatie, die door de oorlog in Oekraïne nog wordt aangewakkerd, aanzienlijke gevolgen voor ons heeft.

Bij het opstellen van deze Perspectiefnota is het nieuwe college met haar ambities nog niet bekend en is er gekozen voor een beleidsarme Perspectiefnota. Dit betekent dat we aan uw raad voorstellen om alleen de autonome ontwikkelingen financieel te verwerken. De andere ontwikkelingen leggen we in hoofdlijnen aan u voor met daarbij de vraag of u hier richting in wilt geven.

Dit leidt samenvattend tot het volgende financieel kader.

Tabel: Financieel kader 2023-2026

Totaal financieel kader perspectiefnota 2023-2026				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026
Vastgestelde meerjarenraming programmabegroting 2022	-1.806	-2.208	-2.197	-1.157
Algemene uitkering: septembercirculaire 2021	-2.193	-2.124	-2.382	-2.382
Algemene uitkering: decembercirculaire 2021	-558	-626	-675	-675
Autonome ontwikkelingen	6.943	7.858	8.688	9.690
Verwachte baten	-4.876	-7.693	-8.111	-2.611
Bijgesteld financieel kader PPN 2023-2026	-2.490	-4.793	-4.677	2.865
	voordeel	voordeel	voordeel	nadeel
Waarvan structureel	-4.824	-5.641	-4.504	4.173
Waarvan eenmalig	2.334	848	-173	-1.308

Trends en ontwikkelingen

Het is onze ambitie om de Perspectiefnota uit te laten groeien tot een strategisch document waarin ook de strategische opgaven waar wij als gemeente mee te maken krijgen zijn opgenomen. Deze ambitie heeft zich vertaald in de toevoeging van een hoofdstuk over trends en ontwikkelingen.

De trends en ontwikkelingen zijn overgenomen uit het overdrachtsdossier dat door de ambtelijke organisatie is opgesteld.

Democratie – vertrouwen in de lokale overheid

Het landelijke beeld is dat het vertrouwen in de democratische rechtstaat afneemt. Dit vertrouwen wordt onder meer bepaald door de wijze waarop mensen in staat worden gesteld om hun eigen leven in te richten, maar ook door de mate waarin mensen invloed kunnen uitoefenen op regels die daarbij worden gesteld en de mate waarin zij zich gerepresenteerd voelen in de besluitvorming over die regels.

De ontwikkelscan van BMC geeft een concreter beeld voor de gemeente Kampen. Door middel van een buurtpeiling zijn de omstandigheden en behoeften van buurten geïnventariseerd. Ook is de vraag gesteld hoeveel vertrouwen inwoners hebben in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd. Een derde van de Kampenaren geeft aan veel vertrouwen te hebben in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd. Ongeveer de helft van de respondenten antwoordt 'neutraal' op deze stelling. De BMC-ontwikkelscan stelt dat er urgentie is om met elkaar aan de slag te gaan. De klassieke representatieve democratie behoudt haar waarde en is passend bij het Kampen van nu, maar moet op meerdere manieren worden aangevuld met vormen van participatieve democratie en maatschappelijke democratie. De rol van de overheid is dus aan verandering onderhevig.

Wat voor gemeente/gemeenschap wil Kampen zijn?

Uw raad moet regelmatig besluiten nemen over belangrijke vraagstukken, onder andere op het gebied van wonen, zorg, maatschappelijke voorzieningen, economie en duurzaamheid. De consequenties van de keuzes die uw raad maakt, werken vaak door op andere beleidsvelden en raken ook aan het karakter van de gemeente op lange termijn. Dit vraagt om een antwoord op de fundamentele vraag: Wat voor gemeente wil Kampen zijn, te midden van grote opgaven die op de gemeente afkomen?. Welke waarden en principes zijn voor uw raad leidend? Om deze vraag te beantwoorden, wil uw raad een strategische koersbepaling opstellen: een integraal, gemeenschappelijk toekomstbeeld voor Kampen op de lange termijn. De koersbepaling kan fungeren als leidraad bij toekomstige vraagstukken die op Kampen afkomen. De tijdshorizon is 2040, met 2030 als tussentijds ijkpunt. Uw raad wil komen tot een integraal toekomstbeeld voor Kampen. Daarbij is er oog voor de brede welvaart van inwoners van Kampen en de positionering van Kampen in de regio. Het traject heeft invloed op de ruimtevraag vanuit wonen en werken, een gezonde leefomgeving, het voorzieningenniveau, sociaal domein, economie, de energietransitie, de circulaire transitie de digitale transitie, klimaatadaptatie en het landelijk gebied.

Brede welvaart

De coronapandemie heeft ervoor gezorgd dat er steeds meer door een 'brede-welvaartsbril' naar de samenleving wordt gekeken. Brede welvaart gaat om meer dan economie, koopkracht of klimaat. Brede welvaart is multidimensionaal en richt zich zowel op objectieve aspecten van het leven van mensen, zoals inkomen, arbeid, wonen of gezondheid, als op subjectieve aspecten, zoals welbevinden en geluk. Het gaat om de kwaliteit van leven van inwoners en om de kwaliteit van de samenleving als geheel. Aspecten als maatschappelijke samenhang, duurzame ontwikkeling en effectief en legitiem overheidsbeleid maken er integraal onderdeel van uit. Verder gaat het niet alleen om brede welvaart in Nederland, maar ook elders. En niet alleen om nu, maar ook in de toekomst.

Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) stelt dat redeneren vanuit brede welvaart maakt dat samenhang tussen leefwerelden van inwoners en beleidsterreinen voorop staat. Brede welvaart speelt ook een belangrijke rol bij de ambitie van de Regio Zwolle om de vierde economische regio van Nederland te worden. Voor de regio betekent dit een blijvend prettige leefomgeving met optimale bereikbaarheid, goed onderwijs en waar het prettig wonen is met voldoende recreatiemogelijkheden.

Uit de recent gepubliceerde 'Monitor Brede Welvaart & Sustainable Development Goals 2022' van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) blijkt dat de brede welvaart in Nederland niet gelijk is verdeeld over verschillende bevolkingsgroepen. Vooral naar migratieachtergrond en onderwijsniveau zijn er veel verschillen. Laagopgeleiden en mensen met een migratieachtergrond, zowel westers als niet-westers, hebben een lagere brede welvaart en hoogopgeleiden en mensen zonder migratieachtergrond juist een hogere.

In de monitor is ook gekeken in hoeverre de coronacrisis de bestaande ongelijkheden en kwetsbaarheden heeft uitvergroot. Uit de monitor blijkt dat de Nederlandse samenleving relatief goed voorbereid is om externe schokken op te vangen. De brede welvaart is ook onder invloed van de coronapandemie niet wezenlijk onder druk gekomen.

Brede welvaart is een ontwikkeling die we nog nader voor de gemeente Kampen moeten duiden.

Mondiale ontwikkelingen: Corona en Oekraïne

In de afgelopen twee jaar is het steeds duidelijker geworden dat mondiale ontwikkelingen grote gevolgen hebben voor de samenleving in Nederland, maar ook specifiek voor de Kamper gemeenschap en de begroting van de gemeente Kampen.

Twee jaar geleden werd de samenleving geconfronteerd met de uitbraak van de coronapandemie. Dit heeft gevolgen gehad voor de Kamper samenleving. Onder andere inwoners, ondernemers, bedrijven en instellingen hebben hier consequenties van ervaren.

Het heeft ook gevolgen gehad voor het beleid dat de gemeente Kampen de afgelopen twee jaar heeft gevoerd. Denk bijvoorbeeld aan de inzichten die het heeft opgeleverd en die invloed hebben op de leefbaarheid van wijken, op wonen en op het gebied van duurzaamheid. Deze inzichten hebben ook invloed op de manier waarop er keuzes worden gemaakt.

De coronapandemie heeft daarnaast ook gevolgen gehad voor de interne organisatie van de gemeente Kampen. Denk bijvoorbeeld aan de manier van werken. De pandemie heeft ons bijvoorbeeld geleerd te werken in een crisissituatie, waarbij snel moest worden ingespeeld op een nieuwe werkelijkheid buiten en binnen het stadhuis.

Met het initiatieventeam, anderhalve meter adviesteam en het Heropeningsfonds hebben we laten zien dit te kunnen. Gedurende een lange periode heeft iedereen zoveel mogelijk thuisgewerkt. Dit heeft nieuwe inzichten, kansen en beperkingen opgeleverd.

Een mondiale ontwikkeling is de oorlog in Oekraïne. Er is met ongeloof en ontzetting kennis van genomen. Het is niet voor te stellen wat de Oekraïense bevolking moet doorstaan. Tegelijkertijd zien we de hartelijke manier waarop inwoners van de gemeente Kampen naar mensen in nood omzien. De gevolgen van de oorlog in Oekraïne gaan we ook terugzien in onze lokale begroting. Zo zien we dat grondstoffen duurder worden en offertes hoger uitvallen.

Bovenstaande ontwikkelingen tonen aan dat mondiale ontwikkelingen steeds dominanter worden en gevolgen hebben op lokaal niveau. Mondiale ontwikkelingen vragen steeds vaker slagvaardigheid, innovatie en daadkracht op lokaal niveau.

Woningnood en relatie met huisvesting vluchtelingen

De oorlog in Oekraïne heeft een grote stroom vluchtelingen in Europa op gang gebracht. Oekraïners op zoek naar een veilig onderkomen zijn ook in groten getale in Nederland terecht gekomen. Tegelijkertijd zijn er ook nog steeds vluchtelingen uit andere oorlogsgebieden die opvang nodig hebben

Dit heeft invloed op de huisvesting in Nederland en Kampen en zorgt voor extra druk op de al hoge woningnood. Deze demografische ontwikkelingen hebben ook invloed op hoe de woningbouwopgave in Kampen er uitziet. Deze problematiek en de reactie van het Rijk hierop is nog volop in ontwikkeling. Zo wil het Rijk gemeenten verplichten om (nood)opvang voor vluchtelingen te regelen.

Druk op arbeidsmarkt, toename arbeidsmigranten

Het lijkt vanzelfsprekend dat hoe meer banen de vestiging van een bedrijf oplevert, hoe beter het is. Voldoende werkgelegenheid is immers erg belangrijk voor het welzijn van de bevolking. Maar toch is dat niet zo simpel als het lijkt. In Nederland is er in toenemende mate een spanning op de arbeidsmarkt. De laatste cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek laten zien dat er nu 133 vacatures zijn per 100 werklozen. Dat betekent dat zelfs als alle werklozen aan het werk zijn er nog steeds vacatures niet zijn vervuld. Soms wordt een deel van de arbeidsplaatsen opgevuld door arbeidsmigranten, die met name afkomstig zijn uit andere EU-landen. Het is goed om te beseffen dat werk één onderdeel is van het leven dat arbeidsmigranten hier leiden, maar niet het enige. Als de arbeidsmarkt in de regio al krap is, en meer bedrijvigheid vooral meer arbeidsmigratie betekent, moet ook worden nagedacht over de vraag of het wel wenselijk is om die specifieke bedrijvigheid aan te trekken. Het in kaart brengen van de verschillende effecten is daarom van belang en kan betekenen dat er gekozen wordt om de bedrijvigheid niet uit te breiden om bijvoorbeeld een grotere krapte op de huizenmarkt te voorkomen. Dit sluit aan bij de brede welvaarsbenadering, waarbij gekeken wordt welke kansen arbeidsmigratie biedt voor de huidige en toekomstige samenleving. Een afweging dient te worden gemaakt van alle belangen die in het geding zijn: belangen van werkgevers, werknemers, migranten én de ontvangende samenleving.

Regionale samenwerking

Regio Zwolle is een van de snelst groeiende economieën van Nederland en heeft als doel om de vierde economische topregio van Nederland te worden. Kampen is hier bij verschillende projecten betrokken. Aspecten die veel invloed hebben op de gemeente Kampen zijn de verstedelijkingsstrategie, de erkenning van Regio Zwolle als NOVI gebied, maar ook de Port of Zwolle en de Human Capital Agenda. Naast de samenwerking binnen Regio Zwolle, werkt de gemeente Kampen ook samen met onder andere de GGD, Arbeidsmarktregio, Centrumgemeente Zwolle in het kader van jeugd en de Wmo, en de Omgevingsdienst.

Uitgelichte thema's

Deze Perspectiefnota is beleidsarm. We leggen uw raad geen keuzes voor als het gaat om de voornemens voor nieuw beleid en intensivering van bestaand beleid. Wel lichten wij een aantal thema's uit. In de keuze voor deze thema's hebben wij een drietal criteria gehanteerd:

1. het voornemen vloeit voort uit wet- en regelgeving en/of;
2. het voornemen is op specifiek verzoek van de raad en/of;
3. besluitvorming over dit voornemen kan om moverende redenen van maatschappelijk en/of financieel belang niet wachten tot de Programmabegroting.

Bij elk thema geven we de financiële bandbreedte weer om u indicatief weer te geven wat de financiële orde van grootte van de opgave is.

We vragen uw raad om in het debat bij de Perspectiefnota aan te geven of dit thema's zijn die we aan het nieuwe college kunnen meegeven voor verdere uitwerking in de Programmabegroting 2023. Daarnaast nodigen we uw raad uit om in het debat aan te geven of er nog andere thema's zijn die we aan het nieuwe college kunnen meegeven ter voorbereiding op de Programmabegroting 2023.

Sociaal domein

Sociale basis

Bij de eerste bestuursrapportage 2022 (en de daarbij behorende kwartaalrapportage Sociaal domein) maken we melding van het eerder realiseren van de taakstelling in het actieprogramma. Daarmee vallen structureel middelen van het sociaal domein terug in de algemene middelen. Separaat aan de eerste bestuursrapportage 2022 en deze Perspectiefnota ontvangt uw raad een voorstel om te investeren in de sociale basis en als dekking hiervoor de vrijval van structurele middelen sociaal domein te gebruiken.

Daarmee verschuiven we structureel budget van maatwerkvoorzieningen naar de sociale basis, conform opdracht van het Rijk bij de decentralisaties. Het Raadsvoorstel volgt dus separaat, maar voor uw overzicht en het maken van een integrale afweging laten we in deze perspectiefnota wel de financiële impact zien.

Voornemen Sociaal Domein	S/E	2023	2024	2025	2026
Versterken Sociale basis	structureel	1.045	1.045	1.045	1.045

Fysiek domein

Integraal Beheerplan

Ons Integraal Beheerplan geeft de meerjarenplanning voor de openbare ruimte weer. Wij hebben voor de Perspectiefnota de jaarschijf 2026 toegevoegd en de jaren 2023-2025 geactualiseerd (indien nodig). Voor de verkeersveiligheid willen wij in de komende vier jaar een aantal voetpaden en de Zwolseweg vervangen (rehabiliteren). Voor de komende vier jaar is hiermee een totaal investeringsbedrag gemoeid van € 3,5 miljoen, waarop de onderstaande kapitaallasten zijn gebaseerd.

Voornemens Fysiek Domein	S/E	2023	2024	2025	2026
Integraal Beheer Plan	structureel	236	314	327	423

Grote opgaven

Gebiedsontwikkeling Schans Buitenwacht

Schans Buitenwacht wordt in 2023 en 2024 volledig herontwikkeld. Snackbar Timmer wordt verplaatst. In 2024 worden een nieuwe fietsenstalling en een nieuwe indeling voor tenminste 300 parkeerplaatsen gerealiseerd. Ook wordt het gebied dan groen 'aangekleed' met een parkachtige inrichting en worden er voorzieningen voor recreatief gebruik aangebracht (als bankjes e.d.). Met deze herontwikkeling willen we een kwalitatieve entree van de stad Kampen nabij het NS Station Kampen realiseren. Er is hiermee een totaal investeringsbedrag gemoeid van € 5,5 miljoen dat vanaf 2026 leidt tot het getoonde bedrag in de kapitaallasten.

Voornemen Fysiek Domein	S/E	2023	2024	2025	2026
Schans Buitenwacht	structureel				302

Uitvoeringsprogramma Brunnepe

Op dit moment wordt er gewerkt aan een gebiedsvisie voor Brunnepe. Deze wens ligt er al langer om dat de wijk gedateerd is en doelstelling is om door middel van een integrale aanpak Brunnepe te veranderen in een prettigere, leefbaardere, duurzame en moderne woonwijk, waar mensen lang kunnen blijven wonen. Dit willen we doen door uitvoering te geven aan prioriteiten vanuit de gebiedsvisie Brunnepe. Het gaat hierbij om het herinrichten van de openbare ruimte (onder andere Begijneplein en Schreiershoek), zodat er ruimte ontstaat voor vergroenen en parkeren. Daarnaast willen we het gemeentelijk vastgoed in de wijk herontwikkelen ten behoeve van de woonopgave en indirect de verduurzamingsopgave in de wijk.

Voornemen Fysiek Domein	S/E	2023	2024	2025	2026
Uitvoeringsprogramma Brunnepe	eenmalig	500			

Uitvoeringsprogramma Binnenstad

De gemeente Kampen werkt samen met ondernemers, vastgoedeigenaren, bewoners en betrokkenen aan de ambitie van een toekomstbestendige en vitale binnenstad waar wonen, cultuur, historie, handel, recreëren en bedrijvigheid samenkomen.

In december 2021 heeft de raad de Ontwikkelingsstrategie Transitie en Transformatie Binnenstad vastgesteld. Hiermee zijn de doelstellingen, kaders en uitgangspunten vastgelegd voor toekomstige ontwikkelingen in de Binnenstad en kon worden toegewerkt naar een gezamenlijk meerjarenuitvoeringsprogramma. De raad heeft in april 2022 kennis kunnen nemen van het uitvoeringsprogramma. Met dit uitvoeringsprogramma willen we inspelen op de toekomstige structurele veranderingen in de detailhandelsstructuur door in te zetten op voorkomen en tegengaan van leegstand in de Binnenstad. Dit doen we aan de hand van elf concrete projecten waarmee leegstand wordt tegengegaan en wordt ingezet op een betere benutting en upgrade van de openbare ruimte van de binnenstad ten aanzien van het winkelgebied, de entrees en de pleinen.

Voornemen Fysiek Domein	S/E	2023	2024	2025	2026
Uitvoeringsprogramma Binnenstad	structureel	150	150	150	150
	eenmalig	750	1.000		

Omgevingswet

De komende jaren wordt verder gewerkt aan de implementatie van de Omgevingswet in een aantal fases met voorgeschreven instrumenten. Doel is om tussen 2023-2026 een definitieve omgevingsvisie, omgevingsplan en omgevingsprogramma's te hebben waarmee we voldoen aan de wettelijke vereisten uit de Omgevingswet. Bij het ontwikkelen en opstellen van de omgevingsvisies, omgevingsplan en omgevingsprogramma's moet actief gewerkt worden met nieuwe (online) participatie instrumenten, middelen en platforms. Nieuwe werkwijzen en – processen (Vergunningen, Toezicht & Handhaving, Wet kwaliteitsborging voor het bouwen en beleidsvorming) moeten verder geïmplementeerd en geborgd worden.

Voornemen Fysiek Domein	S/E	2023	2024	2025	2026
Omgevingswet	eenmalig	525	345	170	110

Organisatie en bedrijfsvoering

Personeel en organisatie

De gemeente Kampen wil de ambtelijke organisatie ontwikkelen, een aantrekkelijke en bijdetijdse werkgever zijn in een krappe arbeidsmarkt en in staat zijn om goede mensen te vinden en te binden. Dat vraagt om meer budget voor organisatieontwikkeling, duurzaam inzetbaarheidsbeleid, arbeidsmarktcommunicatie en het medewerkersbetrokkenheidsonderzoek. Daarnaast wil Gemeente Kampen graag volgend jaar mogelijk aansluiten bij HR21, de in gemeenteland gebruikelijke methodiek voor het inrichten van het functiehuis. Hiermee kan afscheid genomen worden van het huidige functieboek dat uit 2007 stamt.

Voornemens Bedrijfsvoering	S/E	2023	2024	2025	2026
Personeel en organisatie	structureel	146	146	146	146
	eenmalig	84	25		

Personele capaciteit

Versterken van de basis

De afgelopen vier jaar is zowel bestuurlijk als ambtelijk een bewogen periode gebleken. De ambities vanuit het coalitieprogramma "Nieuwe energie" waren talrijk. Al kort na de start van deze periode werd pijnlijk duidelijk dat de financiële situatie de onmiddellijke realisatie van deze ambities in de weg stond. Stevige bezuinigingen op programma, personeel en loonsom (zonder ontslagen) waren pure noodzaak. We zijn nu 2,5 jaar verder en de zon lijkt financieel weer te schijnen. Het merendeel van het opgestelde coalitieprogramma is uiteindelijk uitgevoerd en daarnaast is inzet gepleegd om de impact op de samenleving van de coronapandemie onder knie te krijgen. Dit alles heeft het nodige van zowel bestuurders, raadsleden als ambtenaren gevraagd. In de afgelopen periode is op diverse manieren gekeken naar de mogelijkheden om de kracht en de 'werking' van de ambtelijke organisatie te verbeteren. Niet alleen vanuit eigen inzicht en effort, maar ook door er van buiten naar binnen en gedegen opgezet naar te (laten) kijken. Om adequaat veranderingen in wet- en regelgeving en bestaande plannen te kunnen uitvoeren, is nadrukkelijk meer slagkracht en ruimte nodig: een organisatie die past bij de grootte van Kampen en de daarbij behorende ambities en goede dienstverlening. Voor respectievelijk het fysiek domein, het sociaal domein en de bedrijfsvoering is zorgvuldig gekeken wat nodig is om deze basis te versterken. In de volgende drie onderdelen worden dit beschreven en toegelicht.

A. Fysieke opgave

De gemeente Kampen staat voor grote uitdagingen in het fysieke domein, zoals de verdere groei en positionering van de gemeente Kampen in de regio, de versnelling van de woningbouw en verdere verstedelijking, de revitalisering van bedrijventerreinen en de haven, de ontwikkeling van vrijetijdseconomie, de uitwerking van de transformatie van de binnenstad en de transitie op het gebied van duurzaamheid: te weten energie, klimaat, stikstof en (circulaire) economie. Daarnaast zijn er nog onderwerpen onvoldoende ter hand genomen en hebben we ook nog geen goed zicht welke impact ze gaan hebben.

Ondermijning is daar een goed voorbeeld van. Ook zien we dat voor een aantal basistaken de huidige capaciteit niet toereikend is. Meer en meer wordt van de ambtelijke organisatie verwacht dat dergelijke werkzaamheden integraal en participatief worden opgepakt.

Bovendien gebeurt dit allemaal in een veranderende wettelijke context, zoals de voorgenomen invoering van de Omgevingswet. Dat alles is een grote uitdaging en biedt tegelijk mooie kansen om de prachtige stad Kampen, de dorpen en het buitengebied nog aantrekkelijker, welvarender en leefbaarder te maken.

In 2021 zijn er diverse onderzoeken geweest die ons waardevolle inzichten hebben gegeven hoe het beter kan, hoe het beter móét. De aanbevelingen uit deze onderzoeken kunnen rekenen op brede herkenning in de organisatie en in de raad. Dat geldt ook voor de breed gevoelde noodzaak om er mee aan de slag te gaan. Op een aantal posities binnen het fysiek domein is een kwalitatieve én kwantitatieve versterking nodig om de basis te versterken en de benodigde ontwikkeling mogelijk te kunnen maken. Het tekort aan capaciteit leidt tot vertragingen en onvoldoende oppakken van urgente werkzaamheden op het terrein van onder andere energie, economie en wonen. Dit uit zich onder meer in het niet tijdig reageren op- en beoordelen van ingediende initiatieven en vergunningen, geen of te weinig tijd voor relatiemanagement richting ondernemers, vertraging in projecten, minder dienstverlening bij evenementen, het niet tijdig kunnen reageren op (vermeende) bezwaren en beroepen en het niet ontsloten hebben van historisch archief en archeologische vondsten.

De gevraagde investering is gebaseerd op dat onze inwoners, recreanten en ondernemers in Kampen voelen, merken en beleven dat we via onze dienstverlening, onze projecten en het reguliere werk, dat we Kampen elke dag een beetje mooier maken.

De functies dragen onder andere bij aan:

- een beter ondernemersklimaat (gerichte dienstverlening naar en ontwikkelpotentie voor bedrijven);
- een levendige en bruisende en ook bewoonbare binnenstad;
- nieuwe wijken in de gemeente Kampen waar het prettig wonen is;
- goede faciliteiten en bereikbaarheid op recreatief gebied;
- met het nieuwe Nationaal Programma Landelijk Gebied komt de transitie van het landelijk gebied in een stroomversnelling. De provincie schat in dat per gemeente 0,8 tot 1 fte extra nodig is om samen met de gebiedspartijen deze transitie te kunnen realiseren.

We hebben de ambitie om integraal met elkaar samen te werken, opgavegericht en met de blik naar buiten. We streven daarbij continu naar verbetering en verdere professionalisering van onze organisatie en we willen daarin leren van onze ervaringen. Die eigenschappen hebben we ook nodig om de transformatie van de stad en de dorpen, die ligt besloten in de bovenbeschreven werkzaamheden, met succes vorm te kunnen geven.

B. Sociaal domein

Het actieprogramma sociaal domein is in 2020 vastgesteld en blijkt in financieel opzicht succesvol. In de rapportage over het vierde kwartaal van 2021 is geschetst dat de toegang van jeugdhulp (het CJG) vanaf 2019, in het kader van een van de maatregelen van het actieprogramma, op een andere wijze is gaan werken. Dit blijkt een cumulatief structureel effect te hebben; nog steeds zien we een afname in de kosten zorg in natura. Tegelijk zien we een toename in het aantal jeugdigen dat geholpen wordt, de toegang kijkt aandachtiger en preciezer naar welke hulp en ondersteuning wordt ingezet. Daarmee wordt bevestigd dat het CJG een belangrijke sleutel is tot het passend inrichten van maatwerkvoorzieningen. Echter, de toegang is ook een kwetsbare sleutel: De inzet van het actieprogramma heeft gezorgd voor een hoge werkdruk bij de consultants en maakt dat er intensieve gesprekken worden gevoerd. Ook plegen we extra inzet in het kader van ondersteuning van ouders bij Wlz-aanvragen. De rek is eruit bij de toegang. Dat zien we ook in het hogere verloop. Dit maakt de toegang- en daarmee onze inzet om de maatregelen structureel geborgd te houden, kwetsbaar. Investeren in de toegang loont, daarom stellen we voor een beperkt deel van het positieve resultaat op het sociale domein te investeren in uitbreiding (2 fte) van de toegang Jeugd.

Een ander belangrijk onderdeel van het actieprogramma om het sociaal domein duurzaam en structureel in te richten is het versterken van de sociale basis. In het afgelopen jaar is gebleken dat extra inzet van beleidsontwikkelaars op de ontwikkeling van de sociale basis gewenst is zodat voortdurend het gesprek gevoerd kan worden met maatschappelijke partners en de toegang over de maatschappelijke resultaten die we beogen in de sociale basis. Met name op jeugd en Wmo vraagt dit extra inzet, die in het afgelopen jaar

incidenteel is ingezet en structureel nodig blijkt. Daarnaast vragen dergelijke complexe en thema-overstijgende strategische vraagstukken in het sociaal domein om een strategisch adviseur met een integrale benadering. In het kader van het actieprogramma is deze functie van augustus 2020 tot augustus 2022 incidenteel ingezet en ook hiervan is structurele voortzetting wenselijk. Omdat beide functies een duidelijk gevolg zijn van inzet van het actieprogramma, kunnen deze structureel gedekt worden vanuit het positieve resultaat van het actieprogramma. Niet investeren in deze functies betekent dat het sturen op maatschappelijke resultaten bij onze partners (en daarmee de inhoudelijke beweging die we willen realiseren) kwetsbaar is.

C. Bedrijfsvoering

Er is urgentie om de bedrijfsvoering van de ambtelijke organisatie adequaat en toekomstgericht te gaan organiseren en om de huidige knelpunten op te lossen. Op een viertal onderdelen lichten wij toe wat de opgave is en welke gerichte investering er nodig is.

1. *Digitalisering en informatiegestuurd werken:* de focus in de digitalisering ligt op 1) het digitaal beter van dienst kunnen zijn van onze inwoners, bedrijven en instellingen en 2) op hoe medewerkers van de gemeente Kampen hun werk op een betere en gemakkelijker (geautomatiseerde) manier kunnen doen. We willen de kwaliteit, transparantie en productiviteit verhogen. Investering in digitalisering levert betrouwbare output op, vergroot de efficiëntie en daarnaast biedt het de mogelijkheid om de interne en externe dienstverlening naar een hoger niveau te tillen. Informatie kan actueler, sneller en betrouwbaarder beschikbaar zijn voor de inwoner, bestuurder en organisatie. De ambitie om meer en meer informatiegestuurd te werken vraagt eveneens een versterking op het inrichten, ontwikkelen en onderhouden van de digitale informatievoorziening en de bijbehorende infrastructuur. Ook voor het hybride werken is het van belang dat de digitale werkplek op orde is. Doordat we niet meer altijd op kantoor werken, is het cruciaal dat de digitale informatievoorziening op orde is en tijd- en plaats onafhankelijk beschikbaar. Tot slot, er worden steeds hogere eisen gesteld aan digitale toegankelijkheid en digitale veiligheid en dat vraagt om versterking van de organisatie.
2. *Financiële sturing van de organisatie:* de financiële sturing van de organisatie vraagt om een versterking. De complexiteit van onder meer de fysieke en projectmatige werkzaamheden groeit. Daarbij heeft de gemeente Kampen grote ambities op het gebied van woningbouw, energietransitie en er zijn grote vraagstukken in het sociaal domein zoals de versterking van de sociale basis en financiering van de jeugdzorg. Dat vraagt om adequate en competente financieel adviseurs die pro actief meedenken en werken aan het realiseren van de werkzaamheden binnen de financiële kaders en met oog voor risicomanagement. Onvoldoende financiële capaciteit en kennis binnen de ambtelijke organisatie kan zorgen voor vertraging op de gewenste ambities of het lopen van grote financiële risico's. Het betreffende onderdeel heeft eveneens een aanjagende rol in het versterken van het financieel bewustzijn van de gehele organisatie en ook dat vraagt capaciteit.
3. *Versterken van de inkooporganisatie:* de gemeente Kampen koopt voor zo'n 60 miljoen per jaar in. Dat betekent dat de kwaliteit van onze organisatie voor bijna 40% in handen ligt van derden. De omvang van inkopen verschilt per afdeling en de inkoop binnen afdelingen is divers georganiseerd. Ons ambitieniveau is hoog. De gemeenschappelijke regeling ONS adviseert Kampen over te volgen processen bij de inkoop. De daadwerkelijke inkoop wordt door de eigen organisatie gedaan. Vanuit onder meer de accountant zijn dringende aanbevelingen om het inkoopproces verder te professionaliseren. Hiermee worden risico's verkleind en beheerst, processen verbeterd en de verschillende inkooprollen beter en structureler belegd in de ambtelijke organisatie. Hiertoe is een plan van aanpak opgesteld om verbeteringsproces te borgen in organisatie. Voor de goede en tijdige uitvoering en implementatie van dit plan is extra capaciteit nodig om het inkoopproces op niveau te brengen. En daarmee risico's op onjuiste en onrechtmatige aanbesteding te voorkomen.
4. *Bedrijfsvoering versterken:* de gemeente Kampen heeft ambities en groeit. Dat maakt dat ook de bedrijfsvoering mee moet groeien. Dat heeft de laatste jaren weinig prioriteit gekregen en vraagt om een stevige inhaalslag op onder meer het terrein van communicatie, juridisch advies en personeel- en organisatie. Daarnaast zijn er autonome ontwikkelingen die om een antwoord vragen zoals bijvoorbeeld uitvoering geven aan het BMC-rapport over de bestuurlijke processen op het gebied van participatie (Kamper beginselen), grote participatietrajecten van de warmte- en energietransitie, de duurzame havenontwikkeling, de versnelling van de woningbouw en het traject "wat voor gemeente wil Kampen zijn?".

Ook deze ontwikkelingen vragen extra capaciteit van de verschillende onderdelen van bedrijfsvoering. Het ontbreekt nu aan capaciteit om deze trajecten goed te ondersteunen. Het niet versterken van de bedrijfsvoering brengt met zich mee dat essentiële taken niet of niet adequaat uitgevoerd kunnen worden. Bovendien zal dit leiden tot verkapte formatie door een hogere werkdruk bij bestaand personeel, met verhoogd risico op uitval en vertrek van medewerkers en een hogere noodzaak om met de inzet van externe krachten gaten dicht te lopen.

Stevige investering: is dat reëel en passend?

De bovenbeschreven uitbreiding van de capaciteit per domein is in de tabel onderaan deze paragraaf samengevat. De opgave is fors, maar is nodig om een stabiele en daadkrachtige organisatie te kunnen zijn. Een organisatie die de werkzaamheden en taken kan oppakken die de gemeente verlangt. De investering in capaciteit die nu wordt gevraagd om de basis te versterken is geen verrassing als zodanig. In de afgelopen jaren is er door verschillende omstandigheden beperkt in de organisatie geïnvesteerd. Hierdoor heeft de ambtelijke organisatie onvoldoende mee bewogen met de groei die de gemeente Kampen wel heeft doorgemaakt. Denk hierbij aan groei van inwoners, bedrijven, areaal gebruik en nieuwe woonwijken, maar ook aan de toenemende complexiteit in de opgaven waar Kampen mee te maken heeft en krijgt. Tijdens de bezuinigingsoperatie in 2019 heeft BMC al in haar formatiescan aangegeven dat de formatie van de ambtelijke organisatie op meerdere plekken krap is. Dit laatste is vorig voorjaar 2021 ook bevestigd door de personeelsmonitor Gemeenten 2020 die het A&O fonds is opgesteld. Uit deze monitor blijkt dat gemeente Kampen substantieel minder fte per duizend inwoners heeft dan vergelijkbare gemeenten. Voor Kampen zitten we volgens deze monitor ruim 31 fte lager dan gemiddeld. Als we dit getal uit de personeelsmonitor van A&O fonds vergelijken met de inventarisatie die door het MT is gedaan, dan komen we vergelijkbaar uit.

Vanuit een andere invalshoek zien we ook dat de ambtelijke organisatie onvoldoende op niveau is. In 2015 heeft het Rijk in het Gemeentefonds de zogenaamde opschalingskorting doorgevoerd. Deze opschalingskorting ging uit van de aanname dat gemeenten personele besparingen konden realiseren door samen te werken en te fuseren. Nu was het beoogde efficiencyvoordeel al dubieus, maar dat verviel helemaal toen de beleidswijziging 'opschalen van alle gemeenten naar 100.000+' nooit is gerealiseerd en van tafel is gegaan. De opschalingskorting is echter gehandhaafd. Inmiddels is er wel brede erkenning dat een scheefgroei is ontstaan tussen enerzijds de taken en verantwoordelijkheden die onder meer bij de gemeenten is belegd en anderzijds de middelen voor capaciteit die hen hiertoe ter beschikking staan. In het coalitieakkoord van het huidige kabinet is de opschalingskorting in de jaren 2023 t/m 2025 geschrapt. Voor ons als Kampen betekent dit een financieel voordeel van € 1,2 mln. tot oplopend naar € 2,0 mln. in 2025. Ook hiermee wordt duidelijk dat er financiële ruimte afgelopen jaren ontbrak voor verdere investering in ambtelijke capaciteit. Maar dat dit nu wel, vooralsnog voor de periode tot 2025, is gecorrigeerd. En dit sluit ook meer aan bij onze gehouden inventarisatie zoals weergegeven in deze notitie.

Ten slotte zien we ook signalen dat we tegen de grenzen van wat kan qua capaciteit aanlopen. Een belangrijk signaal hierbij is het ziekteverzuim. Het verzuim is, met bijna 7%, te hoog. De onderliggende redenen zijn, naast privé-situaties en Corona, ook werk gerelateerde situaties zoals ervaren werkdruk en stress. Dit wordt meer dan gemiddeld geconstateerd bij die functies die men alleen uitvoert (zogenoemde stand alone functies). Vanuit onze werkgeversrol is er direct contact en goede verbinding door de leidinggevende en medewerker en zo nodig met de bedrijfsarts of bedrijfsmaatschappelijk hulp. En wordt een passende oplossing gezocht voor de ervaren knelpunten. Echter het structureel voorkomen van werkdruk en stress is veel belangrijker om uitval van medewerkers tegen te gaan en het werkplezier te verhogen.

Afweging en voorstel

Uit de gehouden inventarisatie komt duidelijk naar voren wat nodig is aan capaciteit om huidige taken en werkzaamheden goed en kwalitatief uit te voeren. Wij zien echter ook dat de hiermee gepaard gaande investering van € 3 miljoen structureel een stevig beslag legt op het beschikbaar structureel financieel kader. En dat schuurt qua financiële ruimte voor andere en nieuwe investeringen en ambities, die politiek-bestuurlijk wenselijk zijn voor onze inwoners en ondernemers van de gemeente Kampen. Voorgesteld wordt dan ook om aan te sluiten bij de hoogte van de eerder genoemde opschalingskorting. Daarnaast is het actieprogramma sociaal domein in financieel opzicht zeer succesvol gebleken, leidend tot een structurele onderschrijding van de begroting die nu ook in het meerjarig financieel begrotingsbeeld in deze Perspectiefnota is verwerkt. Wij stellen daarom voor om een beperkt deel van de financiële ruimte te herinvesteren in personele capaciteit in

het sociaal domein om de werkdruk bij WMO en Jeugdhulp te verlagen en de strategische beleidsvoering te continueren. Dit is bij subparagraaf B Sociaal Domein inhoudelijk nader toegelicht.

Al met al stellen wij voor om voor de versterking van de personele capaciteit met ingang van 2023 een financieel kader te hanteren van € 2,375 miljoen, waarvan € 2,0 miljoen vanuit het schrappen van de opschalingskorting en € 0,375 miljoen als herinvestering van een beperkt deel van de begrotingsruimte die is ontstaan door en succesvolle uitvoering van het Actieprogramma Sociaal Domein. Beide dekkingsbronnen zijn immers ook aantoonbaar in verband te brengen met de noodzakelijke versterking van het apparaat.

De directie van de ambtelijke organisatie krijgt de opdracht mee om op basis van dit kader de investering van capaciteit in de ambtelijke organisatie in te richten. Bij de programmabegroting 2023 wordt inzicht geboden aan uw raad tot welke investeringskeuze is gekomen inclusief beschrijving van de mogelijke effecten en risico's waar niet of onvoldoende capaciteit ingezet kan worden.

Voorname	S/E	2023	2024	2025	2026
Ambtelijke capaciteit "versterken basis"	structureel	2.375	2.375	2.375	2.375

Overig

Onder het thema overig vallen enkele specifieke voornemens van economie (beleid en ondernemersdienstverlening) en cultuur (o.a. historisch onderzoek Joodse ingezetenen). Daarnaast tonen we drie voornemens van de griffie om beter te kunnen aansluiten bij de volgende (raads)ontwikkelingen:

- de raad meer op de eigen agenda laten sturen en het versterken van de band met de inwoners;
- het uitbreiden van de mogelijkheden van de rekenkamercommissie vanwege de hogere budgetten c.q. totale gemeentelijke begroting zodat de controlerende taak wordt versterkt;
- de andere wijze van (raads)vergaderingen en het toenemen van de ondersteuningsvragen.

Voorname Overig	S/E	2023	2024	2025	2026
Overig	structureel	5	5	5	5
	eenmalig	103	25	2	2
Griffie	structureel	133	133	133	133

De uitgangspositie

Huidig financieel perspectief

Op 11 november 2021 heeft de raad de Programmabegroting 2022 en meerjarenraming vastgesteld. We zagen hierin een meerjarig positief begrotingssaldo, waarmee ruimte is gecreëerd voor nieuwe opgaven en versterking van de vermogenspositie. Het forse resultaat van de jaarrekening 2021 draagt hier nog eens aan bij. In hoofdlijnen is dit het gevolg van onverwachte ontwikkelingen binnen het gemeentefonds, die hebben o.a. geleid tot een hogere algemene uitkering, een gunstige vastgoedmarkt voor grondexploitaties, positieve effecten van de maatregelen binnen het sociaal domein en vertraging in de uitvoering van activiteiten mede als gevolg van de coronamaatregelen. Daarnaast onderkennen we ook dat het grote overschot een resultante is van onze behoedzaamheid. De meeste van deze financiële meevallers zijn incidenteel. Om continuïteit te kunnen bieden in onze maatschappelijke taken zijn echter structurele middelen nodig. De Rijksoverheid geeft in haar voorspelling maar zekerheid tot en met het jaar 2025. Over de trendbreuk en mogelijke daling in het gemeentefonds vanaf 2026 blijft zij onduidelijk.

Dit financiële perspectief biedt het nieuwe bestuur ruimte voor nieuwe investeringen en ambities, maar vraagt om verantwoorde keuzes hoe om te gaan met het dekkingsrisico in 2026.

De huidige vastgestelde meerjarenraming ziet er als volgt uit:

Tabel: vastgestelde meerjarenraming programmabegroting 2022-2025

Totaal financieel kader perspectiefnota 2023-2026 (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Vastgestelde meerjarenraming programmabegroting 2022	-1.806	-2.208	-2.197	-1.157

Financiële ontwikkelingen

Na de vaststelling van de Programmabegroting 2022 en meerjarenraming 2023-2025 hebben we te maken gehad met een aantal autonome ontwikkelingen en risico's die we meenemen bij de bepaling van het beschikbaar begrotingssaldo 2023-2026. We geven eerst aan wat de structurele effecten zijn uit de circulaire 2021 vanuit het gemeentefonds. Daarna geven we inzicht in de autonome ontwikkelingen en tot slot een overzicht van mogelijke bijstellingen van onze inkomsten. We laten eerst in onderstaande tabel de ontwikkelingen zien die hebben geleid tot een bijstelling van het financieel kader.

Tabel: Bijgesteld financieel kader

Totaal financieel kader perspectiefnota 2023-2026				
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2023	2024	2025	2026
Vastgestelde meerjarenraming programmabegroting 2022	-1.806	-2.208	-2.197	-1.157
Algemene uitkering: septembercirculaire 2021	-2.193	-2.124	-2.382	-2.382
Algemene uitkering: decembercirculaire 2021	-558	-626	-675	-675
<i>Totaal na verwerking circulaire 2021</i>	-4.557	-4.958	-5.254	-4.214
Autonome ontwikkelingen				
Verhoging stelpost Loon&Prijs	2.900	3.800	3.700	4.400
Overige autonoom	1.668	1.683	2.613	2.915
Stelpost ambtelijke capaciteit	2.375	2.375	2.375	2.375
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	6.943	7.858	8.688	9.690
Effecten 1e bestuursrapportage 2022	-1.267	-1.267	-1.267	-1.267
Regeerakkoord (vooruitlopend op meicirculaire 2022)	-3.200	-5.200	-4.800	700
Uitkomst herijking Gemeentefonds	-409	-1.226	-2.044	-2.044
<i>Verwachte baten</i>	-4.876	-7.693	-8.111	-2.611
Bijgesteld financieel kader PPN 2023-2026	-2.490	-4.793	-4.677	2.865
	voordeel	voordeel	voordeel	nadeel
Waarvan structureel	-4.824	-5.641	-4.504	4.173
Waarvan eenmalig	2.334	848	-173	-1.308

Het bijgestelde financiële kader

Het bijgestelde financiële kader geeft een beeld van de begrotingsruimte die de komende jaren beschikbaar is. Gezien de ontwikkelingen vanuit het gemeentefonds is een betrouwbaar perspectief vanaf 2026 nu nog niet te geven. De getoonde begrotingsruimte is inclusief de investeringsbuffer en de risicobuffer die in de meerjarenraming van de Programmabegroting 2022 waren opgenomen. Bij het voortzetten van deze buffers dient het saldo van het financieel kader nog met deze bedragen te worden verlaagd.

Omdat deze Perspectiefnota een beleidsarm karakter heeft zijn in het financiële kader geen nieuwe uitgaven verwerkt voor nieuw beleid of intensivering van bestaand beleid. Wel zijn de autonome uitgaven verwerkt die een externe oorzaak hebben en in beginsel niet beïnvloedbaar zijn. Hierna lichten we de verschillende regels in de tabel nader toe.

Toelichting circulaire 2021 gemeentefonds

Er zijn twee circulaire 2021 geweest waarvan we het structurele effect betrekken bij de Perspectiefnota. De algemene uitkering in het gemeentefonds is bijgesteld op basis van de september- en december circulaire. In de september circulaire is de bevestiging gekomen van de extra jeugdhulp gelden voor 2022. Hierbij is door provincie aangegeven dat tot maximaal 75% van deze middelen meerjarig meegenomen mochten worden. Ondanks dat het Rijk nog geen besluit heeft genomen over het structureel maken van de extra jeugdhulp gelden, hebben wij deze middelen voor ca 60% meegenomen (€ 3 miljoen vanaf 2023). Daarnaast heeft het Rijk ons geïnformeerd over het hogere accres en corona compensatie middelen. Uit de decembercirculaire kwam een meerjarig voordeel van € 0,6 miljoen per jaar als gevolg wijziging in de uitkeringsfactor en bijstellingen in de maatstaven.

Toelichting autonome ontwikkelingen

Stelpost Loon & Prijsontwikkeling

Elk jaar bij de Perspectiefnota wordt de hoogte van de stelpost voor loon- en prijsontwikkelingen bijgesteld op basis van de meest recente afspraken uit de cao en de indexen uit de publicatie van het Centraal Plan Bureau (CPB) van maart. Onderstaande tabel laat zien welke percentages we nu meenemen in de berekening van de stelpost voor loon- en prijsontwikkeling:

Indexen	nacalc 2022	2023	2024	2025	2026	
cao t/m dec 2022	1,15%	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%	Prognose
premies	-1,50%	0,50%	0,50%	0,50%	0,50%	Prognose
Loon (b) CEP mrt 2022	3,30%	3,30%	3,90%	3,80%	3,60%	Loongevoelige bijdragen SD
Prijs (imoc) CEP mrt 2022	2,70%	2,30%	2,40%	2,40%	1,90%	Prijsgevoelige budgetten

De percentages die genoemd staan werken structureel door en cumuleren elk jaar. Bijzonder dit jaar zijn de nacalculaties (werkelijk percentages ten opzichte van de begrote) van 2022 van de loon (b) en prijs (imoc) die vrij hoog uitvallen door de stijging van de inflatie. Daarentegen worden de hogere personeelskosten van 2022 als gevolg van de nieuwe cao, volledig gecompenseerd door de lagere werkgeverspremies sociale lasten en pensioenen. De percentages van de nacalculaties komen bovenop de percentages van het eerste begrotingsjaar 2023. Dit betekent dat de loon (b) en de prijs (imoc) in 2023 uitkomen op resp. 6,60% (3,30% + 3,30%) en 5,00% (2,70% + 2,30%).

Onderstaande tabel laat zien wat deze percentages betekenen voor de berekening van de hoogte van de benodigde stelpost voor loon- en prijsontwikkeling in de nieuwe meerjarenraming van de Perspectiefnota. De percentages worden doorberekend op het deel van de begroting van de loongevoelige c.q. prijsgevoelige budgetten (ook inclusief investeringskredieten). Vervolgens wordt gekeken hoeveel er dan bijgeraamd moet worden ten opzichte van de huidige meerjarenraming.

Stelpost L&P bedrag x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Huidige stelpost L&P in de meerjarenraming	1.600	3.300	5.000	6.700
Benodigde stelpost L&P in de meerjarenraming	3.500	6.100	8.700	11.100
Verhoging meenemen in PPN	1.900	2.800	3.700	4.400

Door in de Perspectiefnota rekening te houden met deze stelpost anticiperen wij op de verwachte loon- en prijsstijgingen die worden doorgevoerd in de Programmabegroting 2023.

Voorbeelden hiervan zijn:

- Binnen het sociaal domein: stijging van kosten voor Jeugdhulp en WMO Huishoudelijke hulp; indexatie van kosten Sociale basis, maatschappelijke opvang (de Herberg), armoederegelingen (bijzondere bijstand ITT, minimafonds en schuldhulpverlening), leerroute inburgering en onafhankelijke Cliëntondersteuning.
- Exploitatiebijdragen aan externe partijen: zoals de Veiligheidsregio, GGD IJsselland en de Omgevingsdienst en zwembad De Steur.
- Gemeentelijke gebouwen: onderhoudskosten, verzekering en taxatie van gemeentelijk vastgoed; nieuwbouw, renovatie en beheer van onderwijshuisvesting; indexatie van stichtingskosten Campusplan Ichthus schoolgebouw en sporthal.

Extra stelpost voor Loon&Prijsontwikkeling

Als gevolg van de hoge inflatie, die o.a. door de oorlog in Oekraïne en mondiale ontwikkelingen verder wordt versterkt, is er een beperking in de aanvoer van grondstoffen en leidt deze tot sterk hogere prijzen. Om hierop te anticiperen hebben naar onze bestaande investeringen en onderhoud gekeken en nemen wij tijdelijk een extra stelpost op. We zijn hierbij uitgegaan van een extra prijsstijging van 10% bovenop de stijgingen waar we al rekening mee houden in onze begroting. Dit betekent dat we voorstellen om jaarlijks € 1 miljoen op te nemen in resp. 2023 en 2024 om de eerste klappen mee op te kunnen vangen in geval van uitzonderlijke prijsstijgingen, en daarmee continuïteit te kunnen bieden in de uitvoering van onze taken. Wij zullen de ontwikkelingen blijven volgen en zo mogelijk hierop anticiperen, dan wel maatregelen nemen om bij te sturen als dat noodzakelijk is.

Tijdelijke stelpost L&P bedrag x € 1.000	2023	2024	2025	2026
Tijdelijke extra stelpost L&P (i.v.m. hoge inflatie)	1.000	1.000		

Stelpost voor volume ontwikkeling en indexatie sociaal domein

In onze meerjarenraming houden wij tevens rekening met een stelpost van € 500.000 structureel per jaar voor indexatie en volumeontwikkelingen binnen het sociaal domein. De inzet van deze stelpost van 2023 wordt meegenomen in de programmabegroting 2023.

Overige autonoom

Naast de verhoging van de stelpost voor loon- en prijsontwikkeling zijn er nog andere autonome ontwikkelingen die meegenomen moeten worden in de meerjarenraming.

Overige autonome ontwikkelingen	S/E	2023	2024	2025	2026
Bijdrage ONS	structureel	484	484	484	484
Nieuwe inkoop jeugd	structureel	406	406	406	406
Beheerplan ICT	structureel	322	400	400	400
Maatschappelijke opvang de Herberg	structureel	145	145	145	145
Doordecentralisatie Beschermd Wonen	eenmalig	132	0	0	0
Areaal uitbreiding	structureel	155	302	425	547
Vervanging tractie	structureel	0	98	147	190
Vervanging tractie	eenmalig	87	42	219	108
Digitalisering persoon/woning kaarten en bewerken archief	eenmalig	280	80	40	0
Stadsgehoorzaal onderhoud	structureel	0	32	52	161
Stadsgehoorzaal onderhoud	eenmalig	0	0	0	284
Trendmatige aanpassingen div inkomsten 2,7%	structureel	-402	-402	-402	-402
Stelpost volume index Sociaal Domein	structureel			500	500
Toevoegen jaarschijf 2025 vrije beleidsruimte raad	eenmalig			100	
Diverse < 50k - structureel	structureel	42	89	89	92
Diverse < 50k - eenmalig	eenmalig	17	7	8	0
Totaal overige autonome ontwikkelingen		1.668	1.683	2.613	2.915

Toelichting op de autonome ontwikkelingen

Bijdrage ONS

Verhoging van de bijdrage aan ONS op basis van de concept begroting ONS 2023. De verhoging is nodig om sneller te kunnen schakelen in een dynamische IT-omgeving, de voorspelbaarheid te vergroten en jaarlijkse schommelingen in bijdrages van de partners zoveel mogelijk te voorkomen. In samenspraak met het partneroverleg IT en het Bedrijfsvoeringsberaad is een meerjarenbandbreedte IT en egalisatiemethodiek ingesteld voor ICT-projecten.

Nieuwe inkoop jeugd

Bijstellingen van het budget op basis van reële tarieven voor jeugdhulp, zodat:

1. een kostendekkende levering van diensten mogelijk is.
2. zorgaanbieders niet omvallen vanwege onvoldoende bekostiging
3. en zodat de zorgaanbieders een bijdrage kunnen leveren aan Transformatie.

Beheerplan ICT

Jaarlijkse aanvraag voor investering, onderhoud en vervanging van ICT op basis van het beheerplan informatievoorziening. Op verzoek van de raad is deze aanvraag structureel opgenomen, zodat niet meer jaarlijks om budget hoeft te worden gevraagd aan de raad.

Maatschappelijke opvang de Herberg

Voortzetting van de opvang en begeleiding naar passende zorg in De Herberg te Zwolle voor inwoners van de gemeente Kampen die dak- en thuisloos zijn.

Doordecentralisatie Beschermd Wonen

In 2023 wordt verder uitvoering gegeven aan het lokaal uitvoeringsplan beschermd thuis. Dit plan wordt gaandeweg bijgesteld en geactualiseerd. In 2021 is hiervoor budget vrijgekomen vanuit de regio. Een deel hiervan is benodigd voor 2022 en meegenomen in de budgetoverheveling van de jaarrekening 2021. Het overige deel is vrijgevallen naar het jaarresultaat 2021 en wordt nu weer opnieuw opgevoerd voor 2023.

Areaal uitbreiding

Jaarlijkse normatieve aanpassing van de onderhoudsbudgetten en investeringen voor wegen, reinigen van wegen, onkruid op verharding, openbare verlichting en openbaar groen op basis van een jaarlijkse groei van 400 woningen.

Vervanging tractie

Vervanging van tractie voor het uitvoeren van onderhoud en beheer in de openbare ruimte. Jaarlijks wordt het materieelbeleidsplan geactualiseerd en worden de budgetten hierop aangepast.

Digitalisering persoon/woning kaarten en bewerking archief

Diverse archieven moeten in de zin van de wet worden overgebracht, zodat het openbaarheidsregime ervan wijzigt, en de materiële omstandigheden van bewaring en beheer op het wettelijk vereiste niveau worden gebracht.

Stadsgehoorzaal onderhoud

Jaarlijkse worden de benodigde budgetten aangevraagd voor het meerjarig onderhoud- en vervanging van de Stadsgehoorzaal. Dit is een afspraak uit het overeengekomen huurdocument en de bijbehorende prestatieovereenkomst met de Stichting Stadsgehoorzaal.

Trendmatige aanpassingen div inkomsten 2,7%

Het beleid van de gemeente is dat wij de tarieven van onze leges en lokale belastingen jaarlijks trendmatig verhogen met de inflatie. Uitgangspunt hiervoor is het meest recente inflatiepercentage dat volgens Centraal Planbureau (CPB) is gerealiseerd. In dit geval is dat 2,7% over 2021.

Stelpost volume index Sociaal Domein

Dit betreft een technische correctie. In de programmabegroting 2021 is besloten om jaarlijks een stelpost voor volumeontwikkeling en indexatie sociaal domein op te nemen van € 500.000 structureel. De verhoging van de stelpost van begrotingsjaar 2025 is per abuis niet meegenomen in de meerjarenraming van de programmabegroting 2022.

Toevoegen jaarschijf 2026 vrije beleidsruimte raad

In de meerjarenraming van de programmabegroting 2022 is verzuimd om in het begrotingsjaar 2025 het jaarlijks eenmalig budget van de raad van € 100.000 op te nemen.

Toelichting op de ontwikkelingen van de inkomsten (baten)

1. Effecten 1e bestuursrapportage 2022

In de 1e bestuursrapportage wordt inhoudelijk over de voortgang van de plannen en de financiën gerapporteerd. Hieruit komen voorlopige financiële effecten met een eenmalig en structureel effect. In de 1e bestuursrapportage wordt een positief structureel effect gerapporteerd en mede toegelicht in het onderdeel sociaal domein. Deze structurele effecten nemen we mee in het meerjarig financieel perspectief.

2. Gevolgen van het regeerakkoord

De kernboodschap uit het regeerakkoord is dat er de eerst komende jaren enkele incidentele meevallers zijn, maar dat na 2025 het accres niet meegroeit met de Rijksuitgaven en loon/prijsontwikkelingen. Naast het tijdelijk hogere accres is het nog onzeker hoe de opschalingskorting vanaf 2026 wordt uitgewerkt. In het regeerakkoord staat ook dat er additionele financiering van jeugdzorg beschikbaar komt, als uitwerking van de uitspraak van de commissie van wijzen, maar het Rijk heeft naast de hervormingsagenda ook extra beleidsmaatregelen jeugdzorg genomen. Uit een recente evaluatie blijkt dat de decentralisatie die in 2015 naar gemeenten is overgegaan grote tekortkomingen heeft. Ook heeft het kabinet voornemens om op de jeugdzorg in de toekomst (vanaf 2026) te bezuinigen. Hoe dit concreet uitpakt en met welke consequenties dit heeft is nu nog niet aan te geven.

We geven nu aan dat door deze ontwikkelingen er in 2026 minder middelen uit het gemeentefonds komen. Daarom blijft alertheid geboden om tijdig en goed te anticiperen op deze ontwikkelingen.

Daarnaast wordt in het regeerakkoord gemeld dat de financiering van de uitvoeringskosten van klimaat en (aanpassingen) jeugdzorg wordt opgepakt en buiten het gemeentefonds om wordt gezocht. Dit is niet nader uitgewerkt zodat we daar geen verdere toelichting op kunnen geven, nog weten we hoe deze beschikbaar wordt gesteld en met welke omvang. Wat we van eerdere ontwikkelingen weten is dat de financiering wel anders wordt geregeld maar dat dat het bedrag hiervan in mindering op het gemeentefonds wordt gebracht zodat het per saldo geen uitbreiding van onze middelen met zich mee brengt.

3. Herijking van het gemeentefonds op 1 januari 2023

In de tussentijdse maartbrief heeft de minister van BZK aangegeven dat in de meicirculaire 2022 de uitwerking staat van de jarenlang besproken en telkens uitgestelde invoering van de herijking van het gemeentefonds. De invoeringsdatum is vastgesteld op 1-1-2023 met een ingroei pad van 3 jaar. Kampen heeft in de nieuwe systematiek feitelijk recht op een voordeel van totaal € 77 per inwoner. De uitwerking van het ingroei pad betekent voor Kampen in 2023 € 7,50 en 2024/2025 jaarlijks € 15 per inwoner. Het Rijk zegt een evaluatie toe of er na deze periode verdere aanscherping of compensatie nodig is.

In de maartbrief is ook de toezegging gedaan dat de gemeente via de meicirculaire worden gecompenseerd voor de toekenning van de energietoeslag voor huishoudens met een laag inkomen.

Over de effecten van de meicirculaire 2022 wordt de raad zoals gebruikelijk via een informatienota separaat geïnformeerd zodat u deze kunt betrekken bij de behandeling van deze perspectiefnota.

Risico's

Met het risicomanagement beogen wij het risicobewustzijn te versterken en daarmee de financiële weerbaarheid van de gemeente te vergroten. Daarvoor worden periodiek de risico's gemonitord door inventarisatie en beheersing. In het kader van deze perspectief nota benoemen wij 2 actuele risico's waarvan de verdere monitoring via het risicomanagement proces plaatsvindt.

Onzekerheid gemeentefonds

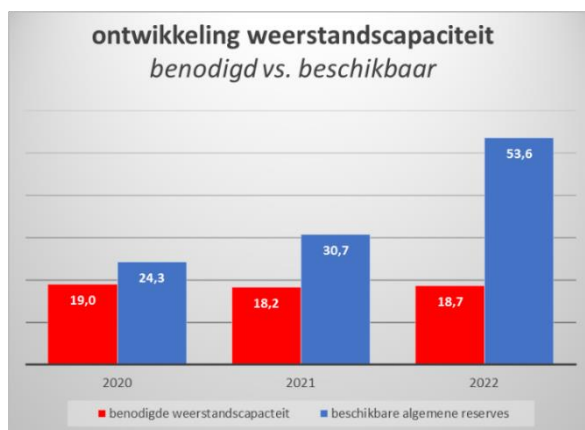
Een aantal ontwikkelingen gaan effect hebben op het gemeentefonds zoals het vervolg van het regeerakkoord met daarbij actuele berichten over grote tegenvallers bij de rijksoverheid en evaluaties over de decentralisatie 2015. Signalen die kunnen leiden tot gevolgen voor de totale omvang van het gemeentefonds. Welke effecten die precies zijn of de omvang hiervan is nu nog niet bekend.

Sterke stijging van loon, prijs en inflatie

We hebben aangegeven dat we door de actuele hoge inflatie hogere stelposten voor reguliere en tijdelijke prijsstijgingen voorzien. De ontwikkelingen laten zich moeilijk voorspellen hoelang deze zich blijven voordoen. We anticiperen voor de eerste 2 jaar hierop en kunnen dan ook verdere bijsturing oppakken naar aanleiding van de op dat moment bekende actualiteiten. We kunnen nu hier geen verdere inschatting maken van onvoorzienbare risico's hierin en stellen voor deze bij het risicoprofiel van de programmabegroting 2023 te betrekken.

De algemene reserve

De algemene reserves zijn vrij besteedbaar maar zijn in de eerste plaats bedoeld om risico's op te vangen. Naast de Algemene reserve heeft ook de reserve grondexploitatie een dergelijke bufferfunctie voor de opvang van risico's in het grondbedrijf. Door de toevoegingen van het jaarrekeningresultaat in de afgelopen 2 jaren is de algemene reserve sterk verhoogd en dat geldt in mindere mate ook voor de reserve grondexploitaties. Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2022 heeft de raad ingestemd met het continueren van een risicobuffer van € 500.000 per jaar op de begroting. Dit was de eerste opvang voor tegenvallers mede omdat de algemene reserve nog niet de gewenste omvang had bereikt. De weerstandsratio is hiervoor een goede indicator. Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de omvang van de algemene reserves en het financiële risicoprofiel van de gemeente. In 2019 heeft de raad bepaald dat deze ratio tenminste 1,2 moet zijn, waarmee de algemene reserves dus tenminste 20 % hoger moeten zijn dan de totale omvang van de risico's. In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling weergegeven van de *benodigde* weerstandscapaciteit (de totale omvang van de risico's x 1,2) en de *werkelijke* weerstandscapaciteit (omvang van de Algemene reserve en de reserve grondexploitaties tezamen).

Uit de grafiek wordt in één oogopslag duidelijk dat het totaal van de algemene reserves inmiddels aanmerkelijk hoger is dan de omvang die benodigd is om risico's op te vangen. Aan het surplus kan eventueel geheel of gedeeltelijk een andere bestemming worden gegeven.

Vanuit het oogpunt van prudent financieel beleid zijn aan de inzet van de Algemene reserve wel een aantal voorwaarden verbonden. De belangrijkste daarvan is dat reserves een eindig karakter hebben en dus uitsluitend kunnen worden ingezet voor incidentele uitgaven. Structurele uitgaven moeten worden gedekt uit structurele inkomsten. Dit laatste staat ook wel bekend als de gulden financieringsregel. Ook de provincie zal daar bij de beoordeling van de begroting en meerjarenraming op toezien.

De uitzondering is dat structurele kapitaallasten gedekt kunnen worden uit éénmalige middelen via een bestemmingsreserve. Dit principe betekent wel forse stortingen van eenmalige middelen omdat vooraf zeker moet zijn dat gedurende de hele looptijd, de dekking van de kapitaallasten (rente en afschrijving) volledig uit die reserve moet worden gehaald.

Daarnaast ligt het niet voor de hand om het gehele bedrag boven de genormeerde weerstandsratio van 1,2 een andere bestemming te geven om te voorkomen dat de weerstandsratio van de gemeente in een slechtere financiële jaren onmiddellijk onder de norm duikt. Het aanzuiveren van weerstandsvermogen betekent immers dat de gemeente zal moeten 'sparen' hetgeen betekent dat er een positief saldo op de meerjarenbegroting moet worden aangehouden. Als in deze lijn redenerend de weerstandsratio van 1,2 wordt beschouwd als een ondergrens en het bedrag boven een weerstandsratio van 2,0 een andere bestemming zou kunnen krijgen, dan is ongeveer € 20 miljoen uit de Algemene reserve weer vrij besteedbaar.

Een volgende overweging is om de Algemene reserve niet zomaar in te zetten voor alle incidentele uitgaven maar vooral te reserveren voor grote opgaven en transities die nog op de gemeente afkomen. De Algemene reserve wordt daarmee naar zijn aard vooral verbonden met uitgaven en investeringen die nodig zijn voor de continuïteit en de kwaliteit van de gemeente en zijn voorzieningen op de (middel)lange termijn.

Tenslotte moet worden bedacht dat de inzet van de Algemene reserve niet gratis is. Het eigen vermogen van de gemeente is immers niet beschikbaar in de vorm van kasgeld maar zit 'opgesloten' in de bezittingen op de balans. De rentelasten zijn de afgelopen jaren weliswaar gedaald door de lage rente en de gunstige jaarrekeningresultaten maar zullen weer stijgen als de gemeente besluit om de Algemene reserve in te zetten voor nieuwe uitgaven en investeringen. De financiële positie is gezond genoeg om een hogere rentelast te kunnen dragen, maar daarvoor zal dan in het begrotingssaldo wel meerjarig ruimte moeten worden gereserveerd. Om de gedachten te bepalen leidt elke verhoging van de langlopende geldleningen met € 5 miljoen bij de huidige marktrente tot een rentestijging van ongeveer € 0,1 miljoen. Daarbij laat de marktrente op dit moment een stijgende tendens zien.

Tot slot kan ook gedacht worden aan een vorm van inzet van de Algemene reserve die in mindere mate leidt tot een stijging van de rentelasten, door te werken met het afgeven van garantstellingen in plaats van middelen ter beschikking te stellen. Daarnaast zijn er mogelijkheden om met een soort (revolverend) fonds te gaan werken. De mogelijkheden vanuit zo'n fonds kunnen, afhankelijk van het initiatief, verschillende vormen aannemen van onder andere een risicodragende investering, subsidie, lening of garantstelling. De mogelijke keuzes en voorwaarden van zo'n fonds zullen nog nader onderzocht en uitgewerkt moeten worden.

Tabel: inzicht in algemene reserve en weerstandcapaciteit

Inzicht in algemene reserve (bedrag in € miljoen)	2022 scenario	
omvang van de risico's	€ 15,80	
omvang van de totale algemene reserve	€ 53,6	
afgesproken minimale weerstandcapaciteit (ratio: 1,2)	€ 19,0	
huidige weerstandcapaciteit (jaarrekening 2021) ratio	3,4	
weerstandcapaciteit bij inzetten algemene reserve voor dekking van specifieke voornemens		
stel € 5 miljoen wordt eenmalig gebruikt als dekkingsmiddel dan wordt weerstandcapaciteit ratio	€ 48,6	3,1
stel € 10 miljoen wordt eenmalig gebruikt als dekkingsmiddel dan wordt weerstandcapaciteit ratio	€ 43,6	2,8

Overwegingen

Onlangs de eerder gemaakte opmerking over het voor nu onvoorspelbare jaar 2026 geven wij u in deze laatste paragraaf enkele overwegingen mee waar mogelijkheden zijn om bij te sturen op het financieel kader. We werken deze kort uit en geven aan wat het financieel effect is.

- *Inconsistentie bij inkomsten en uitgaven (meicirculaire/Rijk)*

Bij de toelichting op de stelposten voor loon en prijsontwikkeling hebben wij voor de hele meerjarige periode t/m 2026 getoond hoe we bij de uitgaven rekening hebben gehouden met de inflatie ontwikkeling. Daarentegen heeft het Rijk tot nu toe alleen gerekend t/m het jaar 2025. Hierdoor ontstaat er vooral een inconsistentie in het jaar 2026 waar nu niet duidelijk is hoe het Rijk dit verder oppakt. Wij schatten bij benadering het volgende effect.

Indicatief financieel effect (bedrag in € miljoen)	S/E	2023	2024	2025	2026
Verwachte inflatie correctie Rijk (2026)	structureel				-1.700

- *Stelpost volume ontwikkeling en indexatie sociaal domein (overwogen inzet / omvang)*

Vanuit het kader van realistisch begroten is het mogelijke om deze stelpost, van € 500.000 structureel per jaar, te heroverwegen. Het actie programma SD heeft geleid tot een beter inzicht in, en beheersing van, de ontwikkelingen binnen het sociaal domein. In de reguliere P&C producten worden deze ontwikkelingen gemonitord en indien nodig, vanuit realistisch begroten, direct opgeanticipeerd. Daarnaast wordt in de perspectiefnota extra aandacht besteed aan de actuele prijsontwikkelingen w.o. die binnen het sociaal domein. Dit wordt meegenomen in de algemene stelpost voor loon- en prijsontwikkeling. Overwogen kan worden om deze stelpost SD alleen nog maar te gebruiken voor het deel van de volumegroei, en daarmee te anticiperen op de verwachte toename in de zorgvraag als gevolg van de vergrijzing. Het eventueel wijzigen vraagt zowel ambtelijk als bestuurlijk goede afstemming waarbij de risico's en mogelijke consequenties ook duidelijk zijn. Indien deze overweging wordt overgenomen dan is ons advies om dit te onderzoeken en hier bij de programma begroting 2023 met een concrete uitwerking te komen. Ter beeldvorming laten wij het maximaal financieel effect zien.

Indicatief financieel effect (bedrag in € miljoen)	S/E	2023	2024	2025	2026
Heroverwegen; Stelpost volume ontwikkeling en indexatie sociaal domein (bij afschaffen wordt maximaal)	structureel		-500	-1.000	-1.500

- *Stelpost Jeugdhulp (mogelijk optrekken naar aangegeven maximum van 75%)*

In de meerjarenraming van de programmabegroting 2022 hebben wij de stelpost Jeugdhulp opgenomen van € 3 miljoen (ca. 60%). Mede vanuit behoedzaamheid zijn wij van deze 60% uitgegaan in tegenstelling tot het mogelijk maximale % van 75% die aangegeven was door de provincie. Het is een overweging om van, het door de provincie aangegeven % van, 75% uit te gaan.

Indicatief financieel effect (bedrag in € miljoen)	S/E	2023	2024	2025	2026
Stelpost Jeugdhulp (optrekken naar maximum van 75%)	structureel	-1.000	-700	-500	p.m.

- *Inzet van middelen uit algemene reserve*

Voor zover de weerstandcapaciteit toereikend is en binnen de kaders die uw raad hiervoor stelt is het een overweging om ter dekking van eenmalige uitgaven gebruik te maken van de algemene reserve. In de onderstaande tabel laten wij u als voorbeeld een opname van € 5 miljoen zien.

Indicatief financieel effect (bedrag in € miljoen)	S/E	2023	2024	2025	2026
middelen uit algemene reserve	eenmalig	-5.000			

- *Bestemmingsreserve voor nieuwe investeringen en ambitie bevat nu een bedrag van € 1,2 mln.*

Uit het positieve begrotingssaldo van 2022 is in de Programmabegroting 2022 reeds € 1,2 miljoen gestort in een bestemmingsreserve nieuwe Investeringen en Ambities. U kunt overwegen om ter dekking van voornemens met een eenmalig karakter of ter dekking van het incidentele tekort in het financieel kader in 2023 gebruik te maken van deze middelen.

Indicatief financieel effect (bedrag in € miljoen)	S/E	2023	2024	2025	2026
Bestemmingsreserve voor nieuwe investeringen en ambitie (peildatum 1-1-2022)	eenmalig	-1.241			

Tabel: Overzicht totalen van financieel kader en voornemens

1. Structureel				
(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Meerjarenraming programmabegroting 2022	-2.783	-2.336	-2.066	134
Amendementen programmabegroting 2022	159	409	409	409
Vastgestelde meerjarenraming 2023-2026	-2.624	-1.927	-1.657	543
Algemene uitkering: septembercirculaire 2021	-2.193	-2.124	-2.382	-2.382
Algemene uitkering: decembercirculaire 2021	-558	-626	-675	-675
<i>Totaal na verwerking circulaires 2021</i>	<i>-5.375</i>	<i>-4.677</i>	<i>-4.714</i>	<i>-2.514</i>
<i>Autonome ontwikkelingen</i>				
Verhoging stelpost L&P	1.900	2.800	3.700	4.400
Overige autonoom	1.152	1.554	2.246	2.523
Stelpost ambtelijke capaciteit	2.375	2.375	2.375	2.375
<i>Totaal autonome ontwikkelingen</i>	<i>5.427</i>	<i>6.729</i>	<i>8.321</i>	<i>9.298</i>
Effecten 1e bestuursrapportage 2022	-1.267	-1.267	-1.267	-1.267
Regeerakkoord (vooruitlopend op meicirculaire 2022)	-3.200	-5.200	-4.800	700
Uitkomst herijking Gemeentefonds	-409	-1.226	-2.044	-2.044
<i>Totaal bijstellingen na verwachte baten</i>	<i>-4.876</i>	<i>-7.693</i>	<i>-8.111</i>	<i>-2.611</i>
Bijgesteld financieel perspectief (structurele effecten)	-4.824	-5.641	-4.504	4.173
2. Eenmalig				
(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Meerjarenraming programmabegroting 2022	918	-281	-540	-1.700
Amendementen programmabegroting 2022	-100			
Vastgestelde meerjarenraming 2023-2026	818	-281	-540	-1.700
Totaal na vaststelling programmabegroting	818	-281	-540	-1.700
<i>Autonome ontwikkelingen</i>				
Verhoging stelpost L&P (tijdelijk ivm hoge inflatie)	1.000	1.000		
Overige autonoom	516	129	367	392
<i>Totaal autonome ontwikkelingen</i>	<i>1.516</i>	<i>1.129</i>	<i>367</i>	<i>392</i>
Bijgesteld financieel perspectief (eenmalige effecten)	2.334	848	-173	-1.308
Totaal financieel kader perspectiefnota 2023-2026				
(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Meerjarenraming programmabegroting 2022	-1.865	-2.617	-2.606	-1.566
Amendementen programmabegroting 2022	59	409	409	409
Vastgestelde meerjarenraming programmabegroting 2022	-1.806	-2.208	-2.197	-1.157
Algemene uitkering: septembercirculaire 2021	-2.193	-2.124	-2.382	-2.382
Algemene uitkering: decembercirculaire 2021	-558	-626	-675	-675
<i>Totaal na verwerking circulaires 2021</i>	<i>-4.557</i>	<i>-4.958</i>	<i>-5.254</i>	<i>-4.214</i>
<i>Autonome ontwikkelingen</i>				
Verhoging stelpost Loon&Prijs	2.900	3.800	3.700	4.400
Overige autonoom	1.668	1.683	2.613	2.915
Stelpost ambtelijke capaciteit	2.375	2.375	2.375	2.375
<i>Autonome ontwikkelingen</i>	<i>6.943</i>	<i>7.858</i>	<i>8.688</i>	<i>9.690</i>
Effecten 1e bestuursrapportage 2022	-1.267	-1.267	-1.267	-1.267
Regeerakkoord (vooruitlopend op meicirculaire 2022)	-3.200	-5.200	-4.800	700
Uitkomst herijking Gemeentefonds	-409	-1.226	-2.044	-2.044
<i>Verwachte baten</i>	<i>-4.876</i>	<i>-7.693</i>	<i>-8.111</i>	<i>-2.611</i>
Bijgesteld financieel kader PPN 2023-2026	-2.490	-4.793	-4.677	2.865
	voordeel	voordeel	voordeel	nadeel
Waanan structureel	-4.824	-5.641	-4.504	4.173
Waanan eenmalig	2.334	848	-173	-1.308
Ingediende voornemens PPN per thema:				
Sociaal Domein	1.294	1.079	1.050	1.050
Fysiek Domein	5.615	3.290	1.883	2.012
Bedrijfsvoering	3.618	3.452	3.307	3.307
Overig	241	163	140	140
<i>Totaal ingediende voornemens</i>	<i>10.768</i>	<i>7.984</i>	<i>6.380</i>	<i>6.509</i>
opgenomen stelpost ambtelijke capaciteit	2.375	2.375	2.375	2.375
totaal voornemens na inzet stelpost 'ambtelijke capaciteit'	8.393	5.609	4.005	4.134
Waanan voornemens (structureel)	3.071	3.440	3.563	4.007
Waanan voornemens (eenmalig)	5.322	2.169	442	127

Voor een specificatie van de ingediende voornemens wordt verwezen naar de bijlagen:

- 1. Autonom (overig)
- 2. Uitgelichte voornemens
- 3. Alle voornemens